

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ТКАЧУК ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 378. 013 +315.6 + 351.8

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса – 2015

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент
Осипова Тетяна Юріївна,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
професор кафедри педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Семенов Олена Миколаївна,
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
НАПН України, головний науковий співробітник відділу
змісту і організації педагогічної освіти;

кандидат педагогічних наук
Шикирінська Оксана Анатоліївна,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, старший викладач
кафедри мистецької підготовки.

Захист дисертації відбудеться «30» травня 2015 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.053.01 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Ніщинського, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопорто-франківська, 36.

Автореферат розіслано «27» квітня 2015 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. А. Княжева

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Зважаючи на інтеграцію України до Європейського освітнього простору, сьогодні одним із найважливіших напрямів модернізації вищої освіти є підвищення її якості. З огляду на це, перед вищою школою постає завдання формування в майбутніх учителів професійної компетентності.

Різні аспекти професійної компетентності були предметом наукових розвідок В. Баркасі, Н. Бібік, А. Богуш, І. Бондаренко, Л. Ващенко, О. Вознюк, Л. Голованчук, О. Дубасенюк, І. Зимньої, Л. Карпової, Н. Кічук, С. Козак, Н. Кузьміної, О. Мамчич, А. Маркової, Л. Петровської, О. Пометун, С. Савельєвої, О. Савченко, О. Семенов, С. Сисоєвої, А. Хуторського, М. Чошанова, О. Шикирінської та ін., які розглядають різні види компетентностей: професійну, культурологічну, мовленнєву, організаційну, комунікативну, методичну тощо.

В умовах сьогодення значної актуальності набуває проблема формування інтерпретаційної компетентності майбутніх учителів, оскільки спрямованість на розуміння багатоаспектності педагогічних явищ, процесів і способів їх відображення в наукових знаннях, розширює функції професійної діяльності вчителя. Це виявляється в уміннях поширювати контексти засвоєння педагогічних знань, діяти в умовах свободи вибору змісту і форм освіти, самостійно організувати свою навчальну діяльність, не тільки практично володіти навчальними діями, але й рефлексивно усвідомлювати сутність і підґрунтя виконуваних дій, їх відповідність цілям та умовам діяльності.

На думку багатьох дослідників (М. Віленський, А. Закірова, А. Ліненко, О. Ляшенко, Ф. Медвідь, Р. Сафін, Ю. Сенько, І. Суліма та ін.), розв'язання цих проблем стає можливим за умови орієнтації педагогів на методологію гуманітарного пізнання. У педагогічних дослідженнях можна виокремити такі напрями наукового пошуку: визначення закономірностей професійного зростання педагога у процесі його інтерпретаційної діяльності (М. Гусаковський, О. Ляшенко, О. Олексюк та ін.), вивчення особистості інтерпретатора (А. Брудний, Л. Виготський, І. Демакова, О. Костюк та ін.), вивчення особистісного і професійного зростання педагога на підставі творчого відтворення інтерпретаційної діяльності (В. Загвязинський, Є. Куришев, І. Левицька, Д. Лісун, І. Раченко, О. Рудницька, Н. Юдзіонок та ін.).

Поняття інтерпретаційної компетентності досліджувалось у різних напрямках: як складова професійної компетентності майбутніх бакалаврів лінгвістики (І. Бороздіна), формування інтерпретаційної компетентності майбутніх інженерів пожежної безпеки (Д. Бучельников), інтерпретаційна компетентність старшокласників у процесі вивчення зарубіжної літератури (О. Ратушняк). Натомість проблема формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу не була предметом спеціального наукового дослідження.

Водночас педагогічна практика засвідчує наявність низки суперечностей між: бажанням і потребою здійснення інтерпретаційної діяльності у студентів та необхідністю їхньої обізнаності з методами і формами реалізації; потребою організації навчального процесу в педагогічних коледжах на підставі інноваційних педагогічних технологій, що актуалізують інтерпретаційну діяльність студентів, і відсутністю відповідного методичного забезпечення; усвідомленням студентами необхідності формування інтерпретаційної компетентності, декларуванням пріоритету творчої складової педагогічного процесу та невідповідністю майбутніх учителів до використання інтерпретаційних методів у власній професійній діяльності.

Недостатнє наукове обґрунтування вищезазначених питань, їх теоретична актуальність і необхідність розв'язання окреслених суперечностей зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Педагогічні умови формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами і планами. Дисертаційна робота виконана відповідно до наукової теми кафедри педагогіки «Інтегративні технології формування і розвитку особистісних та професійних якостей фахівців» (№0110U002179), що входить до плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Тема дисертації затверджена вченою радою Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (протокол № 6 від 25 січня 2007 року) і узгоджена в міжвідомчій раді з координації наукових досліджень в галузі педагогічних та психологічних наук при НАПН України (протокол № 3 від 20 березня 2007 року).

Мета дослідження – науково обґрунтувати й експериментально апробувати педагогічні умови формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу.

Відповідно до поставленої мети дослідження було визначено такі **завдання**:

1. Науково обґрунтувати сутність і структуру феномена «інтерпретаційна компетентність студентів педагогічного коледжу»; уточнити поняття «професійна компетентність», «інтерпретація», «інтерпретаційна компетентність».
2. Визначити критерії, показники та схарактеризувати рівні сформованості інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу.
3. Визначити й обґрунтувати педагогічні умови формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу.
4. Розробити й експериментально апробувати модель формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу та методику її реалізації.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка студентів педагогічного коледжу.

Предмет дослідження – зміст та організація процесу формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу.

Гіпотеза дослідження: формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу буде відбуватись ефективно, якщо у процесі підготовки майбутніх учителів будуть реалізовані такі педагогічні умови: усвідомлення студентами значущості інтерпретаційної компетентності; розвиток інтерпретаційних здібностей студентів засобами ігromodelювання; активізація самостійної роботи студентів з інтерпретації педагогічних фактів, явищ, понять.

Методи дослідження: для розв'язання завдань, перевірки гіпотези дослідження використано теоретичні методи: аналіз філософської, соціологічної, психолого-педагогічної, навчально-методичної літератури для порівняння й зіставлення різних поглядів на обрану проблему; метод аналогій, заснований на єдності фундаментальних законів діалектики щодо процесів різноманітної природи; синтез емпіричного матеріалу, його класифікація, узагальнення, дедукція, індукція з метою визначення стану і теоретичного обґрунтування проблеми формування інтерпретаційної компетентності студентів та визначення педагогічних умов, що сприятимуть зазначеному процесу; узагальнення передового досвіду та методи емпіричного дослідження (спостереження, анкетування, бесіди, опитування, самооцінка, психологічні методики, тести, питальники тощо для розробки і перевірки методики формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу у процесі навчання; педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи) з метою перевірки дієвості моделі формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу; кількісний та якісний аналіз результатів дослідження з використанням методів математичної статистики для визначення ефективності методики формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу у процесі професійної підготовки.

База дослідження. Дослідно-експериментальна робота здійснена на базі Вищих навчальних комунальних закладів: «Одеське педагогічне училище», «Балтське педагогічне училище». Експериментальним дослідженням було охоплено 206 студентів.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше визначено й науково обґрунтовано педагогічні умови формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу (усвідомлення студентами значущості інтерпретаційної компетентності; розвиток інтерпретаційних здібностей студентів засобами ігromodelювання; активізація самостійної роботи студентів з інтерпретації педагогічних фактів, явищ, понять); визначено сутність і структуру феномена «інтерпретаційна компетентність студентів педагогічного коледжу» (інтегративне особистісне утворення, що характеризується високим рівнем володіння психолого-педагогічними і фаховими знаннями, розвиненими творчими вміннями, визначається рівнем

сформованості ціннісно-сміслових орієнтацій особистості, здатної мобілізувати отримані знання, вміння та досвід інтерпретації в конкретній ситуації, а сам процес формування є рефлексійним осягненням зв'язку між логіко-пізнавальними та ціннісно-смісловими характеристиками навчальної діяльності); розкрито структуру (когнітивна, аксіологічна, діяльнісна складові), критерії і показники: знаннєвий (обізнаність про інтерпретаційну діяльність, уміння інтерпретувати навчальний матеріал та вміння інтерпретувати діяльність довколишніх людей), мотиваційно-ціннісний (сформованість позитивної мотивації до здійснення педагогічної діяльності, сформованість педагогічних цінностей, сформованість емпатії), технологічний (розвиток логічного мислення, розвиток творчого потенціалу, сформованість комунікативних і рефлексивних умінь); якісні характеристики рівнів сформованості (високий, задовільний, низький) зазначеної компетентності; науково обґрунтовано модель формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу у процесі професійної підготовки; уточнено поняття «інтерпретація», «професійна компетентність», «інтерпретаційна компетентність». Подальшого розвитку набула методика підготовки студентів педагогічного коледжу до професійної діяльності.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що розроблено й експериментально апробовано діагностувальну й експериментальну методики формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу; спецкурс «Формування інтерпретаційної компетентності майбутнього вчителя». Матеріали дослідження (тренінги, рольові і ділові ігри тощо) можуть використовуватись у вищих навчальних закладах під час викладання педагогічних дисциплін, у системі післядипломної педагогічної освіти. Основні висновки дисертації можуть бути рекомендовані для широкого кола вчителів, студентів, магістрантів для написання курсових, дипломних і магістерських робіт; викладачів вищої школи, аспірантів у ході підготовки наукових статей, підручників, методичних рекомендацій тощо.

Результати дослідження впроваджено в навчально-виховний процес Вищого навчального комунального закладу «Одеське педагогічне училище» (акт впровадження № 307 від 09.01.2014 р.), Комунального вищого навчального закладу «Бериславський педагогічний коледж імені В. Ф. Бенюковського» Херсонської обласної ради (довідка № 599 від 16.10.2013 р.), Вищого навчального комунального закладу «Балтське педагогічне училище» Одеської області (акт впровадження № 319/1 від 17.09.2013 р.), Івано-Франківського коледжу Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (акт впровадження № 402 від 04.03.2014 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення, висновки і результати дослідження доповідалися на міжнародних: «Становлення особистості професіонала: перспективи й розвиток» (Одеса, 2014), «Сучасні досягнення вітчизняних вчених у галузі педагогічних та психологічних наук»

(Київ, 2014); всеукраїнських: «Якість підготовки фахівців в умовах Болонського процесу» (Одеса, 2008), «Науковий діалог «Схід-Захід» (Переяслів-Хмельницький, 2013; Бахчисарай, 2013), «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук» (Дніпропетровськ, 2013) науково-практичних конференціях.

Публікації. Основні результати дослідження висвітлено в 17 наукових працях, серед яких: 9 статей у наукових фахових виданнях України, 1 – у періодичних виданнях інших країн, 7 – апробаційного характеру.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст дисертаційної роботи викладено на 171 сторінці. Робота містить 23 таблиці, 12 рисунків, що займають 1 сторінку основного тексту. Додатки викладено на 49 сторінках. Список використаних джерел містить 316 найменувань (із них 11 іноземною мовою). Повний обсяг дисертації 253 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету, гіпотезу, завдання дослідження; схарактеризовано методи роботи; розкрито наукову новизну, практичну значущість дисертації; подано дані щодо апробації, впровадження одержаних результатів і структури роботи.

У першому розділі **«Теоретичні засади формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу»** уточнено поняття «професійна компетентність», «інтерпретація», «інтерпретаційна компетентність»; визначено сутність і структуру феномена «інтерпретаційна компетентність студентів педагогічного коледжу» та педагогічні умови формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу.

На підставі аналізу наукової літератури з'ясовано, що інтерпретаційна діяльність майбутнього вчителя ґрунтується на герменевтичному підході, який безпосередньо звернений до встановлення майбутніми вчителями особистісних смислів щодо ціннісних аспектів педагогічної діяльності. У центрі герменевтичного підходу до педагогічної діяльності лежить категорія «розуміння». Зазначимо, що її досліджували філософи (М. Бахтін, Х. Гадамер, В. Дільтей, Г. Рузавін, М. Хайдеггер та ін.), психологи (А. Брудний, Л. Доблаєв, В. Знаков, Г. Костюк, Н. Чепелева та ін.), педагоги (М. Бершадський, І. Демакова, А. Закірова, І. Левицька, А. Ліненко, Г. Падалка, Ю. Сенько, І. Суліма, Н. Юдзіонок та ін.).

Важливим для дослідження є погляд Є. Коробова, який розглядає проблему розуміння як діалогічну взаємодію між учителем і учнями, що є важливою складовою навчально-виховного процесу.

Педагогічна герменевтика – це педагогіка розуміння, трактування, інтерпретації і пошуку сенсу в освітній діяльності. Герменевтичні засади навчання майбутніх учителів передбачають наявність у студентів педагогічного коледжу системи знань щодо способів різноманітної інтерпретації принципів цієї роботи, конкретних методів і форм реалізації інтерпретаційних версій

вирішення проблем, умінь діяти в умовах свободи вибору змісту та форм навчання, самостійно організовувати свою навчальну діяльність у відповідності з принципом інтерпретації. Герменевтична складова навчання створює реальну ситуацію формування смислових орієнтирів професійної життєдіяльності майбутнього вчителя і зумовлює необхідність формування професійної компетентності.

Професійна компетентність учителя – це інтегративне особистісне утворення, що ґрунтується на теоретичних психолого-педагогічних і фахових знаннях, практичних уміннях та навичках, значущих особистісних і професійних якостях, ціннісних орієнтаціях та наявному педагогічному досвіді, що дозволяє йому на високому професійному рівні здійснювати навчально-виховну діяльність.

Підготовка спеціаліста творчого рівня неможлива без актуалізації в навчальному процесі феномена інтерпретації та формування на цій підставі відповідних професійних і особистісних якостей. Усвідомлення студентами педагогічних навчальних закладів необхідності набуття знань щодо інтерпретаційної діяльності вчителя, вмінь інтерпретувати педагогічні явища, події, правильно будувати міжособистісні стосунки з учнями і довколишніми людьми сприятиме формуванню в них інтерпретаційної компетентності, що є необхідною складовою професійної компетентності майбутнього вчителя.

Інтерпретаційна компетентність студентів педагогічного коледжу – це інтегративне особистісне утворення, що характеризується високим рівнем володіння психолого-педагогічними і фаховими знаннями, розвиненими творчими вміннями, визначається рівнем сформованості ціннісно-смислових орієнтацій особистості, здатної мобілізувати отримані знання, вміння та досвід інтерпретації у конкретній ситуації, а сам процес її формування є рефлексійним осягненням зв'язку між логіко-пізнавальними та ціннісно-смисловими характеристиками навчальної діяльності

Необхідною складовою інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу є когнітивна, оскільки не маючи знань щодо інтерпретації, інтерпретаційної діяльності та її ролі в педагогічній професії, не вмючи інтерпретувати навчальний матеріал, вони не зможуть на професійному рівні здійснювати педагогічну діяльність. До когнітивної складової у структурі інтерпретаційної компетентності входять обізнаність студентів педагогічного коледжу про інтерпретаційну діяльність, уміння інтерпретувати навчальний матеріал, уміння інтерпретувати власну діяльність.

Виокремлення аксіологічної складової у структурі інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу зумовлено тим, що інтерпретація пов'язана з проблемою цінностей, що регулюють поведінку людини в усіх сферах її суспільного життя (І. Бех, І. Зязюн, В. Сухомлинський та ін.). До аксіологічної складової входять позитивна мотивація студентів на здійснення інтерпретаційної діяльності, привласнення педагогічних цінностей і розвинена емпатія, які, на нашу думку, характеризують ціннісне ставлення

студентів педагогічного коледжу до своєї майбутньої професійної діяльності та сприйняття інших людей (школярів, їхніх батьків, колег та ін.) як найвищої цінності.

Наступною складовою у структурі інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу є діяльнісна. Зауважимо, що інтерпретаційна діяльність у своїй основі передбачає творчість. Зазначене підтверджується трактуванням творчості науковцями, які розглядають її як відкриття невідомого, подолання стереотипів і шаблонів (А. Брушлинський), як створення нового (Л. Виготський). До діяльнісної складової входять сформоване логічне мислення студентів педагогічного коледжу, розвинені творчі здібності, комунікативні та рефлексивні вміння майбутніх учителів.

Формуванню інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу сприятиме впровадження у процес їхньої підготовки педагогічних умов. Під педагогічними умовами формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу розуміємо спеціально створені обставини, що сприяють формуванню інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу, а саме: усвідомлення студентами значущості інтерпретаційної компетентності; розвиток інтерпретаційних здібностей студентів засобами ігromodelювання; активізація самостійної роботи студентів з інтерпретації педагогічних фактів, явищ, понять.

Визначення педагогічної умови «усвідомлення студентами значущості інтерпретаційної компетентності» зумовлено тим, що кожна людина має потребу усвідомлювати себе особистістю, тобто бути впевненою в повазі до себе, у власній значущості та звідси – в позитивній оцінці з боку інших людей, адже учень чекає від учителя передусім розуміння своїх проблем, прагнень (за У. Глассером), він вдячний над усе за створені для самоствердження умови. Усвідомлення значущості інтерпретаційної діяльності студентами педагогічного коледжу передбачає насамперед наявність у них відповідних знань і вмінь інтерпретувати свою діяльність, що доповнюється суб'єктивними смислами та завдяки цьому створює підставу для усвідомлення досліджуваного явища.

Зазначимо, що різноманіття графічних схем вихідних логічних структур, тематизм задуму й ідеї уроку, що підлягають інтерпретації, а також смисл інтерпретаційних гіпотез потребує від студентів не тільки різноманітних знань і вмінь, але і прагнень, що за характером відповідають ціннісно-смісловій сфері особистості та широким професійним настановам, характерним для початкового етапу навчання у ВНЗ. Сам процес актуалізації цих уявлень у формі інтерпретаційних гіпотез виступає чинником усвідомлення цілей і смислу предмета інтерпретації.

Важливість опанування психолого-педагогічних знань виявляється в тому, що воно утворює понятійний апарат мислення педагога, використовується для побудови конструктивних принципів і критеріїв аналізу й оцінки його практичної діяльності, що сприятиме вмінню інтерпретувати педагогічні явища, вирішувати педагогічні ситуації, що виникатимуть у майбутній професійній

діяльності.

Вибір іншої педагогічної умови «розвиток інтерпретаційних здібностей студентів засобами ігromodelювання» зумовлений тим, що ігromodelювання – це один із напрямів реалізації цінностей професійного вдосконалення, а також особливий, універсальний механізм вирішення аналітичних, педагогічних, практичних завдань і проблем. В ігromodelюванні вводяться ті проблемні питання, вирішення яких передбачає дослідження діяльності і проявів людей у діяльності, а також конфліктів, спілкування, комунікації і т. ін. Ігromodelювання дозволяє імітувати реальний навчально-виховний процес, беручи участь в якому студенти педагогічного коледжу розуміють, яких знань і здібностей їм не вистачає і свідомо займають позицію розвитку та тренування здібностей. Ігрова діяльність сприяє розвитку таких необхідних для інтерпретаційної компетентності якостей і вмінь, як емпатія, вміння інтерпретувати свою діяльність і діяльність довколишніх людей, позитивна мотивація на здійснення інтерпретаційної діяльності, творчий підхід у майбутній професійній діяльності.

Наступною педагогічною умовою обрано таку, як «активізація самостійної роботи студентів з інтерпретації педагогічних фактів, явищ, понять». Самостійна робота необхідна не лише для оволодіння змістом певної дисципліни, але й для формування здатності брати на себе відповідальність, самостійно вирішувати проблему, знаходити конструктивні рішення й вихід із проблемних ситуацій і т. ін. Вона дозволяє опанувати навички навчальної, наукової та професійної діяльності, сприяє поглибленню й розширенню знань, пробудженню інтересу до пізнавальної діяльності, оволодінню прийомами процесу пізнання, розвитку пізнавальних здібностей. В аспекті дослідження, організація самостійної роботи сприятиме розвитку таких якостей студентів педагогічного коледжу, як мотивація на інтерпретаційну діяльність, вміння інтерпретувати навчальний матеріал, логічне мислення, творчі здібності, без сформованості яких вони не зможуть самостійно інтерпретувати педагогічні явища, факти, поняття. Ефективність самостійної роботи щодо інтерпретації педагогічних явищ і фактів передбачає глибоке усвідомлення її цілей і способів, усвідомлення самого себе як майбутнього вчителя, що спрямовує, організовує та контролює процес навчання.

Зауважимо, що визначені педагогічні умови розглядались у комплексі, оскільки всі вони впливають на процес формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу.

У другому розділі **«Дослідно-експериментальна робота з формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу»** визначено критерії, показники і схарактеризовано рівні сформованості інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу, розроблено й експериментально апробовано методику діагностування зазначеної якості та модель формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу, подано результати констатувального і формувального етапів

дослідження.

Критеріями сформованості інтерпретаційної компетентності та їх показниками було обрано: знаннєвий (обізнаність про інтерпретаційну діяльність, уміння інтерпретувати навчальний матеріал та вміння інтерпретувати діяльність довколишніх людей), мотиваційно-ціннісний (сформованість позитивної мотивації до здійснення педагогічної діяльності, сформованість педагогічних цінностей, сформованість емпатії), технологічний (розвиток логічного мислення, розвиток творчого потенціалу, сформованість комунікативних і рефлексивних умінь).

Відповідно до критеріїв і їх показників було схарактеризовано рівні інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу (високий, задовільний, низький).

Високий рівень інтерпретаційної компетентності характерний для студентів, які вмотивовані на педагогічну діяльність, позитивно ставляться до навчання і майбутньої професії, що підкріплено наявністю педагогічних цінностей; прагнуть до самовираження в майбутній професії, сприймають молодших школярів як найвищу цінність. Майбутні вчителі розуміють сутність інтерпретаційної діяльності, виявляють до неї стійкий інтерес; уміють мотивувати діяльність своїх учнів на інтерпретаційну творчість з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей, мають сформовані вміння інтерпретувати навчальний матеріал. Студенти цього рівня мають розвинені комунікативні здібності, яскраво демонструють логічне мислення, здатні до нестандартного рішення, вирізняються творчою фантазією, розвинутою уявою. Вони вміють аналізувати й інтерпретувати діяльність учнів, мають стійку схильність до самоаналізу та самооцінки своєї діяльності; вони вміло використовують методи психолого-педагогічної оцінки, правильно оцінюють досягнуті результати, вміють виявляти, аналізувати й виправляти наявні помилки у своїй діяльності.

Задовільний рівень інтерпретаційної компетентності притаманний студентам, які достатньо вмотивовані на педагогічну діяльність, усвідомлюють значущість педагогічної діяльності, у них наявне позитивне ставлення до навчання і майбутньої професії, проте інтерес до цінностей педагогічної діяльності має епізодичний характер; вони виявляють емпатію до молодших школярів, натомість не завжди сприймають їх як найвищу цінність. Студенти обізнані із сутністю інтерпретаційної діяльності, натомість не відчують задоволення від її здійснення; щодо мотивування діяльності своїх учнів на інтерпретаційну творчість вимагають допомоги з боку викладача, не враховують їхні індивідуальні особливості, відчують труднощі в інтерпретації навчального матеріалу. Студенти цього рівня мають комунікативні здібності, виявляють логічне мислення, проте не здатні приймати нестандартні рішення, фантазію й уяву виявляють епізодично. Вони подекуди враховують у роботі помилки, яких припускалися в минулому, самоаналіз та самооцінка своєї діяльності, а також діяльності учнів є необ'єктивними. Ці студенти мають достатні знання щодо методів психолого-педагогічної оцінки, натомість

припускаються помилок в оцінці досягнутих результатів, не володіють навичками аналізу й корекції власної діяльності.

Низький рівень інтерпретаційної компетентності характерний для студентів, які не вмотивовані на педагогічну діяльність, байдуже ставляться до навчання і майбутньої професії, не виявляють інтересу до формування педагогічних цінностей; не прагнуть до самовираження в майбутній професії, не сприймають молодших школярів як найвищу цінність. Вони мають слабкі знання щодо інтерпретаційної діяльності, не виявляють інтересу до її здійснення, не вміють мотивувати учнів на інтерпретаційну творчість, інтерпретувати навчальний матеріал. У студентів цього рівня не розвинені комунікативні вміння, відсутнє логічне мислення, вони мають значні утруднення під час прийняття самостійних рішень у нестандартних ситуаціях, потребують допомоги з боку викладачів. У майбутніх учителів виникають труднощі в аналізі минулого досвіду, вони не володіють уміннями самоаналізу і самооцінки своєї діяльності та діяльності учнів; відчують значні труднощі у використанні методів психолого-педагогічної оцінки, необ'єктивно оцінюють досягнуті результати, потребують допомоги з боку викладача, зазнають ускладнення у виявленні, аналізі й виправленні помилок у своїй діяльності.

Для визначення рівнів сформованості інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу відповідно до показників було обрано такі методики: картка самооцінки (розроблена автором), модифікована шкала оцінки мотивації ставлення до професійної діяльності (А. Карелін), тест для визначення рівня сформованості гуманістичних педагогічних цінностей (С. Френе), методика «Діагностика рівня емпатії» (І. Юсупов), тест «Логічне понятійне мислення. Утворення складних аналогій» (Л. Столяренко), тест «Який Ваш творчий потенціал?» (І. Зязюн), тест оцінки комунікативних умінь (М. Фетіскін), тест самооцінки рівня онтогенетичної рефлексії (М. Фетіскін).

Одержані дані результатів констатувального етапу експерименту було обчислено за середньоарифметичними показниками, що дозволило визначити наявні у студентів рівні сформованості інтерпретаційної компетентності. Результати за рівнями сформованості інтерпретаційної компетентності у студентів розподілились у такий спосіб: низький рівень – 45,1% студентів ЕГ і 44,2% КГ, задовільний рівень – 40,2% респондентів ЕГ і 40,4% КГ, високий рівень – 14,7% студентів ЕГ та 15,4% КГ.

З огляду на одержані результати констатувального етапу експерименту, дійшли висновку щодо необхідності проведення цілеспрямованої роботи з формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу під час професійної підготовки.

На підставі теоретичного дослідження й одержаних результатів на констатувальному етапі експерименту було побудовано модель формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу.

Модель передбачала впровадження визначених педагогічних умов (усвідомлення студентами значущості інтерпретаційної компетентності;

розвиток інтерпретаційних здібностей студентів засобами ігromodelювання; активізація самостійної роботи студентів з інтерпретації педагогічних фактів, явищ, понять), формами і методами реалізації яких виступили лекційні та практичні заняття, тренінги, вправи, позааудиторна і самостійна робота студентів, що застосовувалися в межах інформаційно-збагачувального, практико-орієнтованого, самостійно-діяльнісного блоків. Реалізація моделі була спрямована на формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу, структура якої передбачає наявність когнітивної, аксіологічної, діяльнісної складових, які оцінювалися за мотиваційно-ціннісним, знаннєвим, технологічним критеріями. Результатом реалізації моделі виступила сформованість інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу.

Зазначимо, що педагогічні умови було реалізовано комплексно, оскільки вони є взаємопов'язаними і взаємозумовленими. Вищезазначений процес здійснювався у межах навчальних дисциплін «Педагогіка» та «Основи педагогічної майстерності», а також спецкурсу «Формування інтерпретаційної компетентності майбутнього вчителя».

З викладачами, які погодилися взяти участь в експерименті, було проведено спеціальний семінар, у ході якого висвітлено мету і завдання експериментальної роботи з формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу й обговорено, в який спосіб ці викладачі можуть сприяти формуванню зазначеного феномена під час проведення своїх занять.

На заняттях з педагогіки значна увага приділялася необхідності привласнення студентами педагогічного коледжу системи відповідних знань, їх розуміння й усвідомлення, що забезпечувало в майбутньому успіх професійної діяльності. Важливою особливістю професійних педагогічних знань є їх комплексність, що потребує від майбутнього вчителя вміння синтезувати матеріал для успішного розв'язання педагогічних задач, аналізу педагогічних ситуацій, що зумовлюють необхідність осмислення психологічної сутності явищ, вибору засобів взаємодії. Розв'язання кожної педагогічної задачі актуалізує систему педагогічних знань учителя, що виявляються як єдине ціле. Задля цього студентам необхідно було оволодіти професійною мовою, яка визначається як певна сукупність педагогічних термінів, понять, володіння якими забезпечує успіх в майбутній професійній діяльності та її постійне вдосконалення (І. Княжева), дозволяє більш чітко позначати педагогічну проблему і побудувати послідовну програму дій, спрямовану на її розв'язання. Для систематизації отриманих знань з педагогіки студенти заносили нові терміни до глосарію педагогічних термінів і понять як логічно впорядкованої системи теоретичних знань.

На практичному занятті з метою усвідомлення значущості оволодіння професійною мовою було проведено вправу «Казковий вернісаж», застосовано педагогічну техніку «Колаж». Крім зазначених спеціально проведених вправ на

заняттях з педагогіки, студентам постійно надавалася можливість інтерпретувати той навчальний матеріал, який викладався в ході лекцій, обговорювалися різні інтерпретації понять, що вивчалися, пропонувалося висловлювати свої судження, міркування тощо. Для самостійної роботи їм було запропоновано інтерпретувати улюблені фільми, мультфільми з використанням нових педагогічних термінів.

На заняттях з навчальної дисципліни «Основи педагогічної майстерності» студентам було запропоновано вправу «Слова – не головне». Алгоритм вправи полягав у демонстрації майбутніми вчителями знань пантомімічних поз. У такий спосіб відпрацьовувались уміння виражати свій внутрішній стан без допомоги вербальних засобів спілкування, а також розуміти емоційний стан довколишніх людей. Було проведено узагальнювальну дискусію «Чи повинно бути спілкування вчителя емоційним?» з метою усвідомлення студентами педагогічного коледжу – майбутніми вчителями значущості професійно-педагогічного спілкування, його форм і засобів, набуття ними навичок ефективного спілкування. За результатами проведення таких занять у студентів підвищувався інтерес до педагогічної діяльності, розвивались емпатійні здібності, творчий потенціал, що є елементами інтерпретаційної компетентності. Значна увага приділялася формуванню навичок інтерпретації невербальних засобів комунікації між учителем і учнями, емоційних станів дітей, їхніх почуттів, поведінки, прихованих емоцій.

Зазначимо, що паралельно з проведенням занять із таких навчальних дисциплін, як «Педагогіка» та «Основи педагогічної майстерності», було впроваджено спецкурс «Формування інтерпретаційної компетентності майбутнього вчителя», в межах якого відбувалося формування у студентів педагогічного коледжу інтерпретаційної компетентності.

Зауважимо, що кожне заняття спецкурсу складалося з інформаційно-збагачувального, практико-орієнтованого, самостійно-діяльнісного блоків і передбачало реалізацію педагогічних умов.

Так, під час інформаційно-збагачувального блоку реалізовано педагогічну умову «усвідомлення студентами значущості інтерпретаційної компетентності», засобами реалізації виступали лекції, семінари, диспути, захист рефератів, що передбачали ознайомлення студентів з основними поняттями, сутністю інтерпретаційної компетентності майбутнього вчителя.

Другий блок – практико-орієнтований – мав за мету сформувати вміння і навички застосування набутих теоретичних знань на практиці за допомогою проведення різноманітних вправ, рольових ігор, вирішення педагогічних ситуацій, що спрямовані на інтерпретаційну діяльність і наближені до майбутньої професійної діяльності. У такий спосіб реалізовувалася друга педагогічна умова – «розвиток інтерпретаційних здібностей студентів засобами ігроводелювання».

Третій блок – самостійно-діяльнісний – передбачав реалізацію третьої педагогічної умови «організація самостійної роботи студентів з інтерпретації педагогічних фактів, явищ, понять» і був спрямований на виконання

самостійної роботи студентами, в ході якої вони самостійно знаходили необхідний матеріал стосовно інтерпретаційної діяльності для проведення семінарів, дискусій, працювали над інтерпретацією запропонованих текстів, прислів'їв, готували реферати, працювали з педагогічними плакатами тощо.

У такий спосіб у ході проведення спецкурсу було реалізовано всі визначені педагогічні умови формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу.

По завершенні формувального етапу експерименту проведено прикінцеве обстеження, метою якого було виявлення змін у рівнях сформованості інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу в експериментальній (ЕГ) і контрольній (КГ) групах, результати якого подано в таблиці.

Таблиця

Порівняльні результати рівнів сформованості інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу на констатувальному та прикінцевому етапах експерименту

Критерії	групи	етапи	Високий рівень		Задовільний рівень		Низький рівень	
			абс.	%	абс.	%	абс.	%
Знаннєвий	ЕГ	константув.	9	8,8	36	35,3	57	55,9
		прикінцевий	36	35,3	52	51,0	14	13,7
	КГ	константув.	10	9,6	36	34,6	58	55,8
		прикінцевий	18	17,3	53	51,0	33	31,7
Мотиваційно-ціннісний	ЕГ	константув.	18	17,6	41	40,2	43	42,2
		прикінцевий	41	40,2	48	47,1	13	12,7
	КГ	константув.	18	17,3	42	40,4	44	42,3
		прикінцевий	23	22,1	55	52,9	26	25,0
Технологічний	ЕГ	константув.	19	18,6	47	46,1	36	35,3
		прикінцевий	43	42,2	46	45,1	13	12,7
	КГ	константув.	20	19,2	48	46,2	36	34,6
		прикінцевий	26	25,0	54	51,9	24	23,1
Інтерпретаційна компетентність	ЕГ	константув.	15	14,7	41	40,2	46	45,1
		прикінцевий	40	39,3	49	48,0	13	12,7
	КГ	константув.	16	15,4	42	40,4	46	44,2
		прикінцевий	22	21,2	54	51,9	28	26,9

Як свідчать дані таблиці, по завершенні формувального експерименту за знаннєвим критерієм на низькому рівні було зафіксовано 13,7% студентів ЕГ (було 55,9%) і 31,7% КГ (було 55,8%), на задовільному рівні – 51,0% респондентів ЕГ (було 35,3%) та 51,0% КГ (було 34,6%), на високому – 35,3% студентів ЕГ (було 8,8%) і 17,3% КГ (було 9,6%).

За мотиваційно-ціннісним критерієм на низькому рівні було виявлено 12,7% студентів ЕГ (було 42,2%) і 25,0% КГ (було 42,3%), на задовільному рівні – 47,1% респондентів ЕГ (було 40,2%) та 52,9% КГ (було 40,4%), на високому – 40,2% студентів ЕГ (було 17,6%) і 22,1% КГ (було 17,3%).

За технологічним критерієм на низькому рівні було виявлено 12,7% студентів ЕГ (було 35,3 %) і 23,1% КГ (було 34,6%), на задовільному рівні – 45,1% респондентів ЕГ (було 46,1 %) та 51,9 %КГ (було 46,2%), на високому – 42,2% студентів ЕГ (було 18,6%) і 25,0% КГ (було 19,2%).

У цілому за рівнями сформованості інтерпретаційної компетентності студентів педагогічних коледжів було розподілено в такий спосіб: низький рівень – 12,7% студентів ЕГ (було 45,1%) і 26,9% КГ (було 44,2), на задовільному рівні – 48,0% респондентів ЕГ (було 40,2%) та 51,9% КГ (було 40,4%), на високому – 39,3% студентів ЕГ (було 14,7%) і 21,2% КГ (було 15,4%).

Для перевірки одержаних результатів було використано розрахунок λ -критерію між двома емпіричними даними (за λ -критерієм Колмогорова-Смирнова). За результатами формувального етапу експерименту було отримано $d_{\text{емп.}} > d_{0,01}$. Тобто зміни, що відбулися в результатах рівнів сформованості інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу після формувального етапу в експериментальній групі, виявилися статистично значущими.

ВИСНОВКИ

У дисертації подано теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми, що виявляється в розробці, науковому обґрунтуванні педагогічних умов формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу.

1. Виявлено, що інтерпретаційна компетентність педагога ґрунтується на педагогічній герменевтиці. Педагогічна герменевтика – це педагогіка розуміння, трактування, інтерпретації та пошуку сенсу в освітній діяльності. Герменевтичні засади навчання майбутніх учителів передбачають наявність у студентів педагогічного коледжу системи знань про способи різноманітної інтерпретації, принципи цієї роботи, конкретні методи і форми реалізації інтерпретаційних версій вирішення проблем, умінь діяти в умовах свободи вибору змісту і форм навчання, самостійно організовувати свою навчальну діяльність у відповідності з принципом інтерпретації.

2. Визначено, що професійна компетентність учителя – це інтегративне особистісне утворення, що ґрунтується на теоретичних психолого-педагогічних і фахових знаннях, практичних уміннях та навичках, значущих особистісних і професійних якостях, ціннісних орієнтаціях та наявному педагогічному досвіді, що дозволяє йому на високому професійному рівні здійснювати навчально-виховну діяльність.

Встановлено, що інтерпретація розглядається як процес і результат власної творчої професійно-педагогічної діяльності вчителя, що ґрунтується на розумінні думок, відчуттів, мотивацій, намірів як молодших школярів, так і довколишніх людей.

3. Доведено, що інтерпретаційна компетентність студентів педагогічного коледжу – це інтегративне особистісне утворення, що характеризується високим рівнем володіння психолого-педагогічними і фаховими знаннями,

розвиненими творчими вміннями, визначається рівнем сформованості ціннісно-сміслових орієнтацій особистості, здатної мобілізувати отримані знання, вміння та досвід інтерпретації в конкретній ситуації, а сам процес формування є рефлексійним осягненням зв'язку між логіко-пізнавальними та ціннісно-смісловими характеристиками навчальної діяльності.

4. Визначено структуру інтерпретаційної компетентності, що містить три взаємопов'язаних складові (когнітивна, аксіологічна, діяльнісна). Критеріями сформованості інтерпретаційної компетентності та їх показниками було обрано: знаннєвий (обізнаність про інтерпретаційну діяльність, уміння інтерпретувати навчальний матеріал та вміння інтерпретувати діяльність довколишніх людей), мотиваційно-ціннісний (сформованість позитивної мотивації до здійснення педагогічної діяльності, сформованість педагогічних цінностей, сформованість емпатії), технологічний (розвиток логічного мислення, розвиток творчого потенціалу, сформованість комунікативних і рефлексивних умінь). Схарактеризовано рівні сформованості зазначеної компетентності (високий, задовільний, низький).

5. Визначено й обґрунтовано такі педагогічні умови формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу, як: усвідомлення студентами значущості інтерпретаційної компетентності; розвиток інтерпретаційних здібностей студентів засобами ігromodelювання, активізація самостійної роботи студентів з інтерпретації педагогічних фактів, явищ, понять.

6. Розроблено й експериментально апробовано модель і методику формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу під час їхньої професійної підготовки. Педагогічні умови реалізовувалися комплексно в межах навчальних дисциплін «Педагогіка», «Основи педагогічної майстерності», спецкурсу «Формування інтерпретаційної компетентності майбутнього вчителя». Методика формування інтерпретаційної компетентності включала проведення занять за інформаційно-збагачувальним, практико-орієнтованим, самостійно-діяльнісним блоками, що передбачали впровадження визначених педагогічних умов.

Під час інформаційно-збагачувального блоку реалізовувалася педагогічна умова «усвідомлення студентами значущості інтерпретаційної компетентності», засобами реалізації виступили лекції, семінари, диспути, захист рефератів, що передбачали ознайомлення студентів із основними поняттями, сутністю інтерпретаційної компетентності та інтерпретаційної діяльності майбутнього вчителя.

Другий блок – практико-орієнтований – мав за мету формування вмінь і навичок застосування набутих теоретичних знань на практиці за допомогою проведення різноманітних вправ, вирішення педагогічних ситуацій, що спрямовані на інтерпретаційну діяльність і наближені до майбутньої професійної діяльності. У такий спосіб реалізовувалася друга педагогічна умова

– «розвиток інтерпретаційних здібностей студентів засобами ігromodelювання».

Третій блок – самостійно-діяльнісний – передбачав реалізацію третьої педагогічної умови «організація самостійної роботи студентів з інтерпретації педагогічних фактів, явищ, понять» і був спрямований на виконання самостійної роботи студентами, в ході якої вони знаходили необхідний матеріал стосовно інтерпретаційної діяльності для проведення семінарів, дискусій, працювали над інтерпретацією запропонованих текстів, прислів'їв, готували реферати, працювали з педагогічними плакатами тощо.

7. Реалізація моделі та методики формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу з упровадженням визначених педагогічних умов виявило значні позитивні зміни в експериментальній групі: низький рівень зафіксовано у 13,8 % студентів (було 44,1 %), на середньому рівні перебувало 48,0 % респондентів (було 39,4 %), високий рівень продемонстрували – 38,2 % майбутніх учителів (було 14,7 %).

У контрольній групі результати виявилися такими: низький рівень зафіксовано у 26,9 % студентів (було 45,2 %), на середньому рівні перебувало 51,9 % респондентів (було 40,4 %), високий рівень продемонстрували – 21,2 % майбутніх учителів (було 15,4 %).

Аналізуючи одержані дані, дійшли висновку, що впровадження моделі і методики формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу сприяло більш швидкому переходу студентів на вищий рівень сформованості інтерпретаційної компетентності, що підтвердило й математичне обчислення, проведене за λ -критерієм Колмогорова-Смирнова: $\lambda_{\text{емп.}} > \lambda_{\text{кр.}}$

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу. До перспективних напрямів подальших наукових досліджень відносимо створення і впровадження інтегрованих курсів з формування інтерпретаційної компетентності студентів у навчально-виховний процес вищих педагогічних навчальних закладів, закладів післядипломної освіти, вивчення зарубіжного досвіду й упровадження його прогресивних ідей у практику підготовки майбутніх учителів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Ткачук І. А. Диагностическая программа изучения интерпретационной компетентности студентов педагогического колледжа / І. О. Ткачук // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2007. – № 11. – С. 43–48.
2. Ткачук І. О. До питання про актуальність дослідження проблеми формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу / І. О. Ткачук // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2007. – № 12. – С. 16–21.

3. Ткачук І. О. Зміст інтерпретаційного компоненту в навчальному плані педагогічного коледжу / І. О. Ткачук // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2007. – № 9–10. – С. 180–184.
4. Ткачук І. О. Сущность понятия «интерпретационная компетентность» студента / І. О. Ткачук // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2007. – № 9–10. – С. 167–172.
5. Ткачук І. О. Педагогічно організована ситуація вибору, як засіб формування творчого ставлення студентів до навчання / І. О. Ткачук // Наука і освіта. – 2007. – № 6–7. – С. 140–143.
6. Ткачук І. О. Філософсько-теоретичне обґрунтування складових інтерпретаційної компетентності студентів / І. О. Ткачук // Наука і освіта. – 2008. – № 1–2. – С. 203–206.
7. Ткачук І. О. Принцип інтерпретації у змісті навчального предмету / І. О. Ткачук // Збірник наукових праць Бердянського педагогічного університету (Педагогічні науки). – Бердянськ, – 2008. – № 3. – Ч. 2. – С. 189–193.
8. Ткачук І. О. Проблема герменевтико-орієнтованого навчання студентів / І. О. Ткачук // Наука і освіта. – 2008. – № 1–2. – С. 111–113.
9. Ткачук І. О. Методика діагностики інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу / І. О. Ткачук // Наша школа. – 2008. – № 3. – С. 21–23.
10. Ткачук І. О. Педагогічні умови формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічних коледжів / І. О. Ткачук // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. / Редкол.: І. Ф. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2014. – Вип. 40. – С. 126–130.
11. Ткачук І. А. Формирование интерпретационной компетентности студентов педагогического колледжа в условиях семинара-тренинга / И. А. Ткачук // Концепт : научно-методический электронный журнал – 2014. – № 04 (апрель). – ART 14102. – URL: <http://e-koncept.ru/2014/14102.htm>. – Гос. рег. Эл № ФС 77-49965. – ISSN 2304-120X.
12. Ткачук І. О. Проблема герменевтико-орієнтованого навчання студентів / І. О. Ткачук // Матеріали всеукр. науково-практ. конф. [«Якість підготовки фахівців в умовах Болонського процесу»]. – Одеса, 2008. – С. 95–97.

- 13.Ткачук І. О. Герменевтичний підхід у сучасній педагогіці / І. О. Ткачук // Матеріали всеукр. науково-практ. конф. з міжнар. участю [«Науковий діалог «Схід-Захід»], (10 липня 2013 р.) : у 4-х частинах. – Дніпропетровськ : ТОВ «Інновація», 2013. – Ч. 4. – С. 128–130.
- 14.Ткачук І. О. Компетентнісний підхід до підготовки студентів педагогічних коледжів / І. О. Ткачук // Матеріали II всеукр. науково-практ. конф. з міжнар. участю [«Науковий діалог «Схід-Захід»], (12 жовтня 2013 р.) : у 4-х частинах. – Дніпропетровськ : ТОВ «Інновація», 2013. – Ч. 2. – С. 93–95.
- 15.Ткачук І. О. Забезпечення усвідомлення майбутніми вчителями необхідності інтерпретаційної діяльності / І. О. Ткачук // Матеріали III всеукр. науково-практ. конф. з міжнар. участю [«Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук»], (20 грудня 2013 р.) : у 5-х частинах. – Дніпропетровськ : ТОВ «Інновація», 2013. – Ч. 3. – С. 76–79.
- 16.Ткачук І. О. Критерії та показники рівнів сформованості інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу / І. О. Ткачук // Матеріали III міжнар. науково-практ. конф. [«Становлення особистості професіонала: перспективи й розвиток»], (14-15 лютого 2014 р.). – Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2014. – С. 82–85.
- 17.Ткачук І. О. Результативний аналіз ефективності експериментальної роботи з формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу / І. О. Ткачук // Матеріали міжнар. науково-практ. конф. [«Сучасні досягнення вітчизняних вчених у галузі педагогічних та психологічних наук»], (м. Київ, Україна, 4 квітня 2014 року). – Київ : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2014. – С. 60–62.

АНОТАЦІЯ

Ткачук І. О. Педагогічні умови формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», МОН України – Одеса, 2015.

У дисертації вперше визначено педагогічні умови формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу (усвідомлення студентами значущості інтерпретаційної компетентності; розвиток інтерпретаційних здібностей студентів засобами ігromodelювання; активізація самостійної роботи студентів з інтерпретації педагогічних фактів, явищ, понять); розкрито сутність і структуру (когнітивна, аксіологічна, діяльнісна складові) інтерпретаційної компетентності; визначено її критерії й показники: знаннявий (обізнаність про інтерпретаційну діяльність, уміння інтерпретувати навчальний матеріал та вміння інтерпретувати діяльність довколишніх людей), мотиваційно-ціннісний (сформованість позитивної мотивації до здійснення педагогічної діяльності, сформованість педагогічних

цінностей, сформованість емпатії), технологічний (розвиток логічного мислення, розвиток творчого потенціалу, сформованість комунікативних і рефлексивних умінь); якісні характеристики рівнів сформованості (високий, задовільний, низький) зазначеної компетентності; науково обґрунтовано й експериментально апробовано модель і методику формування інтерпретаційної компетентності студентів педагогічного коледжу у процесі професійної підготовки,

Ключові слова: студенти педагогічного коледжу, професійна компетентність, інтерпретація, інтерпретаційна компетентність, педагогічні умови.

АННОТАЦІЯ

Ткачук И. А. Педагогические условия формирования интерпретационной компетентности студентов педагогического колледжа – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», МОН Украины – Одесса, 2015.

В первом разделе «Теоретические основы формирования интерпретационной компетентности студентов педагогического колледжа» определены сущность и структура феномена «интерпретационная компетентность студентов педагогического колледжа», педагогические условия формирования интерпретационной компетентности студентов педагогического колледжа.

Интерпретационная компетентность студентов педагогического колледжа – это интегративное личностное образование, которое характеризуется высоким уровнем владения психолого-педагогическими и профессиональными знаниями, развитыми творческими умениями, определяется уровнем сформированности ценностно-смысловых ориентаций личности, способной мобилизовать полученные знания, умения и опыт интерпретации в конкретной ситуации, а сам процесс формирования является рефлексивным постижением связи между логико-познавательными и ценностно-смысловыми характеристиками учебной деятельности.

В структуре интерпретационной компетентности выделено три взаимосвязанных компонента (когнитивный, аксиологический, деятельностный).

Педагогическими условиями формирования интерпретационной компетентности студентов педагогического колледжа были определены: осознание студентами значимости интерпретационной компетентности; развитие интерпретационных способностей студентов средствами игромоделирования; активизация самостоятельной работы студентов по интерпретации педагогических фактов, явлений, понятий.

Во втором разделе «Опытно-экспериментальная работа по формированию интерпретационной компетентности студентов педагогического колледжа» определены критерии, показатели и охарактеризованы уровни сформированности интерпретационной компетентности студентов педагогического колледжа, разработана и экспериментально апробирована методика диагностирования указанного феномена и модель и методику формирования интерпретационной компетентности студентов педагогического колледжа, представлены результаты констатирующего и формирующего этапов исследования.

Критериями уровней (высокий, удовлетворительный, низкий) сформированности интерпретационной компетентности и их показателями было избрано: знаниевый (осведомленность об интерпретационной деятельности, умении интерпретировать учебный материал и умение интерпретировать деятельность окружающих людей), мотивационно-ценностный (сформированность положительной мотивации к осуществлению педагогической деятельности, сформированность педагогических ценностей, сформированность эмпатии), технологический (развитие логического мышления, развитие творческого потенциала, сформированность коммуникативных и рефлексивных умений).

Модель и методика формирования интерпретационной компетентности студентов педагогического колледжа предусматривала реализацию педагогических условий и была направлена на формирование уровней интерпретационной компетентности студентов педагогического колледжа. Результатом их внедрения выступила сформированность интерпретационной компетентности студентов педагогического колледжа. Педагогические условия реализовывались комплексно, поскольку они являются взаимосвязанными и взаимообусловленными.

Формирующий эксперимент был направлен на приобретение студентами необходимых знаний относительно интерпретационной компетентности и осуществлялся в рамках учебных дисциплин «Педагогика» и «Основы педагогического мастерства», а также спецкурса «Формирования интерпретационной компетентности будущего учителя» с использованием лекций, семинаров, диспутов, рефератов, ролевых игр, педагогических задач, выполнением индивидуальных творческих заданий и самостоятельной работы.

Результаты формирующего этапа эксперимента подтвердили эффективность предложенной модели и методики формирования интерпретационной компетентности студентов педагогического колледжа

Ключевые слова: студенты педагогического колледжа, профессиональная компетентность, интерпретация, интерпретационная компетентность, педагогические условия.

ANNOTATION**Tkachuk I. O. Pedagogical conditions of formation of teacher training college students' interpretative competence. -As a manuscript.**

Candidate's thesis in Pedagogical Science, speciality 13.00.04 – theory and methods of professional education. – State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”, Ministry of Education and Science of Ukraine – Odessa, 2015.

The thesis is the first to define pedagogical conditions of formation of interpretative competence of teacher training college students (students' understanding of the meaning of interpretative competence; development of interpretative skills of students by means of game simulation, activation of students' independent work in an interpretation of pedagogical facts, phenomena and notions); to explain the nature and structure (cognitive, axiological, functional components) of interpretative competence; to define its criteria and indications: of knowledge (possession of information about an interpretative activity, an ability to interpret educational material and the activity of surrounding people), of motivation and value (a formation of positive motivation to realization of pedagogical work, pedagogical values and empathy), of technology (an existence of logical thinking, a presence of creativity, formation of communicative and reflective skills); qualitative characteristics of the levels of formation of the competence mentioned before (high, medium and low); to provide a scientific substantiation of a model of formation of interpretative competence of teacher training college students in the process of their professional training.

Keywords: teacher training college students, professional competence, interpretation, interpretative competence, pedagogical conditions.

Підписано до друку 24.04.2015.

Обсяг 0,9 друк. арк. Формат 60x88/16 Зам. № 2904/15

Наклад 100 прим.

Надруковано у ФОП Бондаренко М.О.

м. Одеса, вул. В.Арнаутська, 60

т. +38 0482 35 79 76

info@aprel.od.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців ДК № 4684 від 13.02.2014 р.

